

Nurmijärven kunnan
valmiussuunnitelman yleinen osa
2021

NURMIJÄRVI

SISÄLLYSLUETTELO

1.0 Johdanto	4
1.1 Yleisen osan tarkoitus.....	4
1.2 Varautumista ohjaava lainsäädäntö	5
2.0 Turvallisuustilanteiden, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan	5
2.1 Normaalioiolo (normaalioloissa varaudutaan)	5
2.2 Häiriötilanteet (häiriötilanteessa toimitaan ja valmiutta tehostetaan)	6
2.3 Poikkeusolot (poikkeusoloissa valmiutta ylläpidetään ja torjutaan uhat)	6
2.4 Perusvalmius, johtovalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius	7
2.5 Huoltovarmuus.....	7
3.0 Kunnan valmiussuunnittelujärjestelmä	8
3.1 Elintärkeät palvelut	8
3.1.1 Kunnan johtaminen.....	9
3.1.2 Kunnan sisäinen turvallisuus.....	9
3.1.4 Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky.....	10
3.2 Kunnan jatkuvuuden varmistaminen.....	11
3.3. Valmiussuunnittelun johtaminen ja koordinointi.....	14
3.3.1 Valmiussuunnitelman yleinen osa.....	15
3.3.2 Kunnan toimialojen valmiussuunnitelmat.....	15
3.3.3 Liikelaitosten sekä osakkuus- ja tytäryhtiöiden valmiussuunnittelu.....	17
3.3.4 Ostopalvelut ja palveluiden saatavuuden varmistaminen	17
3.3.5 Toimipaikkojen ja laitosten omatoiminen varautuminen	18
3.3.6 Painopistealueet kunnan varautumisen kehittämisessä	18
4.0 Kunnan toimintaa koskevat uhkatilanteet ja niiden vaikutukset kunnan toimintaan	19
4.1 Valtakunnalliset uhkamallit	19
4.2 Alueelliset uhkat	20
4.3 Paikalliset uhkat	20
5.0 Kriisijohtamisen toimintamalli	22
5.1 Hälytys- ja viestijärjestelyt	22
5.2 Johtamisjärjestelyt	22
5.3 Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa	23
5.4 Tiedottaminen ja kriisiviestintä	24
5.5 Valmiustilanteiden purkaminen ja tilanteen normalisointi.....	26
5.6 Poikkeusolojen aiheuttamat täydennykset organisaatioon	26
5.6.1 Varaukset.....	26
5.6.2 Valmiuskeskukset	26
5.6.3 Pelastusmuodostelmat	27
5.6.4 Raivaus- ja rakentamismuodostelmat.....	27
5.6.5 Huoltomuodostelmat	27
5.6.6 Johtaminen poikkeusoloissa	28
5.6.7 Poikkeusolojen erityistehtävät.....	28
6.0 Suunnitelman ylläpitäminen ja koulutus	28
6.1 Valmiussuunnitelman julkisuus.....	28
6.2 Henkilöstön perehdyttäminen	28
6.3 Koulutus ja harjoitukset.....	28
6.4 Suunnitelman seuranta, päivittäminen ja vastuuhenkilöt	29

7.0 Liitteet	29
8.0 Voimaantulo	29

Muutosloki:

Päivämäärä	Hyväksyjä	Sisältö
17.5.2021	Kunnanhallitus	Yleinen osa

1.0 Johdanto

1.1 Yleisen osan tarkoitus

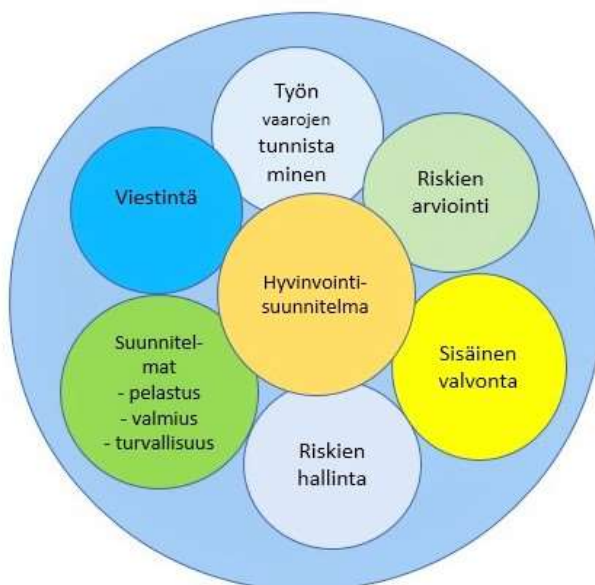
Kunnan varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoitteena on turvallisen elinympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa sekä häiriö- ja kriisitilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Nurmijärven kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa on tarkoitettu toimimaan yleisenä linjauksena Nurmijärven kunnan varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, yhteenvetona toimialojen valmiussuunnitelmien tavoitteista ja toimenpiteistä, kuvauksena kunnan elintärkeistä toiminnoista, uhkamalleista sekä linjauksena kriisijohtamisen periaatteista eri tilanteissa.

Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan lisäksi toimialat ja liikelaitokset varautuvat häiriö- ja poikkeusoloihin omilla valmiussuunnitelmillaan, kiinteistökohtaisilla pelastussuunnitelmilla, säännöllisillä ja suunnitelmien mukaisilla häiriötilannetoiminta harjoituksilla. Ministeriöt, Etelä-Suomen Aluehallintovirasto, Huoltovarmuuskeskus, Keski-Uudenmaan Pelastuslaitos, Kuntaliitto sekä Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antavat ohjeita ja määräyksiä varautumisesta ja valmiussuunnittelusta.

Nurmijärvellä kunnan kokonaisturvallisuuden käsite muodostuu useiden lakien ja asetusten laillisuusohjauksesta, ministeriöiden, Aluehallintoviraston, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton ohjeista, sekä valmiutta ja turvallisuutta edistävästä suunnitelmista että ohjeista ja niiden toimeenpanosta. Kokonaisturvallisuus muodostuu myös turvallisuusjohtamisesta, riskienhallinnasta, sisäisestä valvonnasta, organisaatioturvallisuudesta, varautumisesta ja jatkuvuudenhallinnasta sekä paikallisesta turvallisuus-suunnittelusta.

Seuraavassa kuvassa on esitetty kunnan ja kuntalaisten kokonaisturvallisuuteen vaikuttavia kokonaisuuksia ja tekijöitä.

Kuva 1. Kunnan kokonaisturvallisuuteen vaikuttavia kokonaisuuksia ja tekijöitä

Nurmijärven kunnassa käytettävät turvallisuustilanteet ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Kunnan organisaatioiden valmiusasteet ovat perusvalmius, johtovalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.

Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja varautumistoimenpiteet luovat perustan toiminnalle poikkeusoloissa. Normaaliajan häiriöiden sisällyttämisellä varautumiseen saavutetaan se etu, että järjestelyistä saadaan joustavat ja tilanteiden vakavoituessa portaattomasti toimivat. Viranomaiset joutuvat vastaamaan kaikissa olosuhteissa niille kuuluvista tehtävistä ja kunnan palvelut tulee hoitaa mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa.

Varautuminen on mielleltävä riittävän laajasti ja ymmärrettävä, että varautumistehtävät ovat osa normaalia työkuva, joka parantaa ja ylläpitää kuntalaisten turvallisuutta. Poikkeusolojen yleisenä edellytyksenä on, että viranomaiset tarvitsevat tilanteiden hallitsemiseksi lisävaltuuksia. Normaalioloissa esiintyvät häiriötilanteet hallitaan viranomaisten tavanomaisin toimivaltuuksin ja voimavaroin.

Valmiussuunnitelman yleisestä osasta on pyydetty kommentit toimialoilta ja viranomaisilta. Valmiussuunnitelman yleinen osa on käsitelty kunnan valmiussuunnittelun johtoryhmässä 14.4.2021 ja sen hyväksyy kunnanhallitus.

1.2 Varautumista ohjaava lainsäädäntö

Varautuminen on toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat mm. seuraavat lait ja säädökset:

- Kuntalaki 410/2015
- Valmiuslaki 1552/2011
- Pelastuslaki 379/2011
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/ 2011
- Laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992
- Laki puolustusvoimista 551/2007
- Puolustustilalaki 1083/1991
- Terveysturvallisuuslaki 1326/2010
- Tartuntatautilaki 1227/2016
- Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista VNp 539/2008
- Vesihuoltolaki 119/2001
- Sähkömarkkinalaki 588/2013

Kuntien rooli yhteiskunnan varautumisessa ja häiriötilanteiden hallinnassa on paikallishallinnossa keskeinen, koska peruspalveluiden ja muiden yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen järjestäminen on merkittävä osiltaan kuntien vastuulla. Kuntien varautumisvelvoite poikkeusoloihin perustuu valmiuslakiin mutta erityisesti normaaliolojen häiriötilanteiden, ja turvallisuuden hallinta edellyttävät myös kuntien varautumista.

2.0 Turvallisuustilanteiden, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan

Valmiuslain tarkoittamia turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

2.1 Normaaliolot (normaalioloissa varaudutaan)

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, johon kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, tulipalot, satunnaiset sähkö- ja vesikatkot. Normaalioloihin liittyy uhkia, joita on voitava ehkäistä ennalta, torjua niitä, ja niiden vaikutuksista on pystyttävä toipumaan ensisijaisesti normaaliolojen säädöksillä ja voimavaroilla. Normaalioloissa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen painopisteenä on erityisesti erilaisten uhkien ennalta ehkäiseminen.

Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja muut toimenpiteet luovat perustan toiminnalle häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Erityisesti johtamiseen ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ohjaamiseen tarvittavat sähköisen viestinnän ja tietoliikenteen järjestelmät on suojattava ja varmennettava jo normaalioloissa kestävästi ankaratkin poikkeusolot.

Varautuminen kuuluu kyseisen tehtäväalueen toimialan vastuulle ja henkilöstön perustehtäviin. Kunnan johtoryhmä tarvittavin asiantuntijoin laajennettuna johtaa suunnittelutoimintaa *valmiussuunnittelun johtoryhmänä*.

Kunta myös pyrkii tukemaan yksittäisten kansalaisten, yritysten, organisaatioiden ja taloyhtiöiden *omakohtaista varautumista*, erilaisia onnettomuuksia, häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Viranomaiset ja järjestöt suosittelevat, että kodeissa tulisi varautua pärjäämään itsenäisesti ainakin 3 vuorokautta (72h) mahdollisessa häiriö- tai poikkeustilanteessa. Oman toimintakyvyn ja elinolosuhteiden turvaamiseksi kaikissa tilanteissa Nurmijärven kunta suosittelee, että poikkeusoloihin varataan oman kotitalouden tarpeisiin ainakin vähintään kolmeksi vuorokaudeksi ruokaa, lääkkeitä, sekä muita tarvikkeita (esim. hygienia- ja puhdistusvälineet) ns. ”kotivaraksi.”

Kunta järjestää normaalioloissa henkilöstölleen erilaista harjoitusta jatkuvuudenhallinnan taitojen ylläpitämiseksi ja kriisinsietokyvyn parantamiseksi yhdessä eri viranomais- ja yhdistystahojen kanssa.

2.2 Häiriötilanteet (häiriötilanteessa toimitaan ja valmiutta tehostetaan)

Häiriötilanteet ovat vakavia tilanteita, jotka vaativat normaalia voimakkaampia toimenpiteitä, mutta näiden tilanteiden hallitseminen on mahdollista viranomaisten normaalein toimivaltuuksin. Häiriötilanteet voivat olla laajempialaisia tai paikallisia- operatiivista luokittelussa on se, että onko tilanne sekä sen jälkivaikutukset hallittavissa olemassa olevien työkalujen avulla.

Häiriötilanteet ovat yleensä odottamattomia, vaikuttavat voimakkaasti yhteisön toimintaan, etenevät nopeasti ja vaativat nopeaa reagoimista ja toimintaa, aiheuttavat laajaa julkisuutta, huonosti hoidettuina vahingoittavat organisaation mainetta. Häiriötilanteissa sattuu tavanomaisesta poikkeavia tapahtumia (pitkäaikainen sähkökatkos, pitkäaikainen vesihuollon häiriö tai vastaava muu tapahtuma), jotka toteutuessaan saattavat saada aikaan laajoja toimintahäiriöitä.

Kunnassa tulee olla välitön johtamisvalmius elintärkeitä palveluja tai toimintoja uhkaavissa tilanteissa. Häiriötilanteessa kunnan ja viranomaisten pitää ryhtyä erityisiin toimiin uhkan torjumiseksi ja siitä selviämiseksi. Häiriötilanteet voivat edellyttää normaaliolojen säästöön sisältyvien erityistilanteiden toimivaltuuksien käyttöön ottamista, määrärahojen uudelleen kohdentamista, henkilöstön palvelukseen määräämistä ja muiden lisäresurssien osoittamista sekä säästöjen tarkistamista.

Häiriötilanne vaatii tehostamaan viranomaisten yhteistoimintaa ja johtamista. Tämä kohdistuu esimerkiksi tilannekuvan muodostamiseen ja ylläpitoon sekä siitä tiedottamiseen. Häiriötilanteissa on tiedotettava aktiivisesti: ei vain tilanteesta itsestään, mutta myös poliittisista linjauksista sekä viranomaisten toiminnasta ja toimintaohjeista.

Äkillisten häiriötilanteiden vaatimista toimivaltuuksista ja resurssien kohdentamisesta kuntaorganisaatiossa päättää kunnanjohtaja valmiusjohtoryhmän tukemana.

2.3 Poikkeusolot (poikkeusoloissa valmiutta ylläpidetään ja torjutaan uhat)

Valmiuslain 1552/2011 mukaan poikkeusoloja ovat:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila,
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäyksen uhka, jonka torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöönottoa,
- väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat, sekä
- erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila ja vaikutuksiltaan erittäin vakava suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Poikkeusolojen yleisenä edellytyksenä on, että viranomaiset tarvitsevat resursseja tilanteen hallitsemiseksi, ja tilanteen luonne tai vakavuus vaatii välittömiä toimia tai toimenpiteitä, jotka aiheuttavat merkittäviä rajoituksia perusoikeuksiin. Valmiuslain käyttöönotolla turvataan poikkeusolojen tilanteissa tarvittavat toimivaltuudet ja resurssit. Valmiussuunnitelman joustavalla toimeenpanolla turvataan elintärkeät toiminnot ja väestönsuojelun toimintamahdollisuudet osana kokonaismaanpuolustusta.

2.4 Perusvalmius, johtovalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius

Nurmijärven kunnan valmiustiloja ovat *perusvalmius, johtovalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius*. Valmiustiloista toiseen siirtymisestä päättää kunnanjohtaja tai hänen sijaisensa. Kun siirrytään tilasta toiseen, siirtymä ja siitä päättäneet on aina dokumentoitava kokouspöytäkirjoihin.

Perusvalmius on valmiustila, jota ylläpidetään normaaliaikana. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Perusvalmiuden ydin on perustoimintojen jatkuvuuden varmistaminen, sekä joustava vaste mahdollisiin toimintojen häiriöihin. Johtoryhmät, niin kunnan kuin toimialojen kokoontuvat etukäteen suunnitellun kokouskalenterin mukaan. Johdon avainhenkilöt ovat passiivisesti tavoitettavissa tarvittaessa.

Johtovalmiuteen siirrytään matalalla kynnyksellä, jos on havaittu häiriötilanne, joka haittaa rajoitetusti kunnan ydintoimintoja tai on viite mahdollisesta häiriötilanteesta. Johtovalmiudessa tilannetta tarkkaillaan, ja johtoryhmä on aktiivisesti tavoitettavissa kaikkina vuorokaudenaikoina, jotta voidaan mahdollistaa valmiuden kohottaminen tai muu resurssien kohdentaminen mahdollisimman tehokkaasti. Tilannekuvaa myös ylläpidetään jatkuvasti, mutta toimet keskittyvät pääasiallisesti virka-ajalle, ellei muuta tarvetta ole. Vastuu johtovalmiudessa on vielä ensisijaisesti sen toimialan johtajalla, jolle häiriötilanne sijoittuu, ellei muuten sovita.

Valmiuden kohottamistoimenpiteitä nimitetään **tehostetuksi valmiudeksi**. Tehostettuun valmiustilaan siirrytään vakavassa tai laaja-alaisessa häiriötilanteessa, joka haittaa merkittävästi kunnan perustoimintojen jatkuvuutta. Valmiutta kohotettaessa ylläpidetään jatkuvaa johtamisvalmiutta vuorokauden ympäri, ylläpidetään tilannekuvaa, sekä tehostetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on kohdentaa resurssit uhkaavan tai syntyvän häiriötilanteen hallintaan. Myös tulosalueiden avainhenkilöt sekä tietyt asiantuntijat voidaan tarvittaessa määrätä olemaan tavoitettavana aktiivisesti mihin vuorokaudenaikaan tahansa. Viranomaisyhteistyö on tehostetussa valmiudessa aktiivista, ja yhteydenpito jatkuvaa tarvittaessa.

Täysvalmius on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön häiriö- tai poikkeustilanteen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Johtokeskus ja tilannekeskus perustetaan, ja toimivat vuorokauden ympäri. Johto- sekä tilannekeskuksen henkilöstö toimivat jatkuvalla rotaatiolla, ja kaikki tarvittavat roolit täytetään katkeamatta. Täysvalmius mahdollistaa resurssien mahdollisimman tehokkaan kohdentamisen häiriö- tai poikkeustilanteen luomiin tarpeisiin, jotta kunta pystyy takaamaan elintärkeät toiminnot kaikissa tilanteissa.

2.5 Huoltovarmuus

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (539/21.8.2008) mukaan yleistavoitteena on kansainvälisiin markkinoihin sekä kansallisiin toimenpiteisiin ja voimavaroihin perustuva huoltovarmuus.

Varautumistoimenpiteillä turvataan yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämätön infrastruktuuri ja kriittisen tuotannon jatkuminen kaikissa tilanteissa. Taso mitoitetaan niin, että väestön elinmahdollisuudet ja toimintakyky sekä yhteiskunnan toimivuus voidaan pitää yllä normaaliolojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa mukaan luettuna puolustustila.

Huoltovarmuuden varmistaminen on Suomessa organisoitu kattavaksi yhteistyöverkostoksi. Siinä ovat mukana talouselämän eri toimialat, hallinnon erialat sekä toimialajärjestöt, jotka kehittävät yhdessä varautumisen toimenpiteitä ja puitteita. Varautuminen ulottuu läpi koko tuotantoketjun aina määrättyihin huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeitä tavaroita tai palveluja tuottaviin tuotantolaitoksiin saakka.

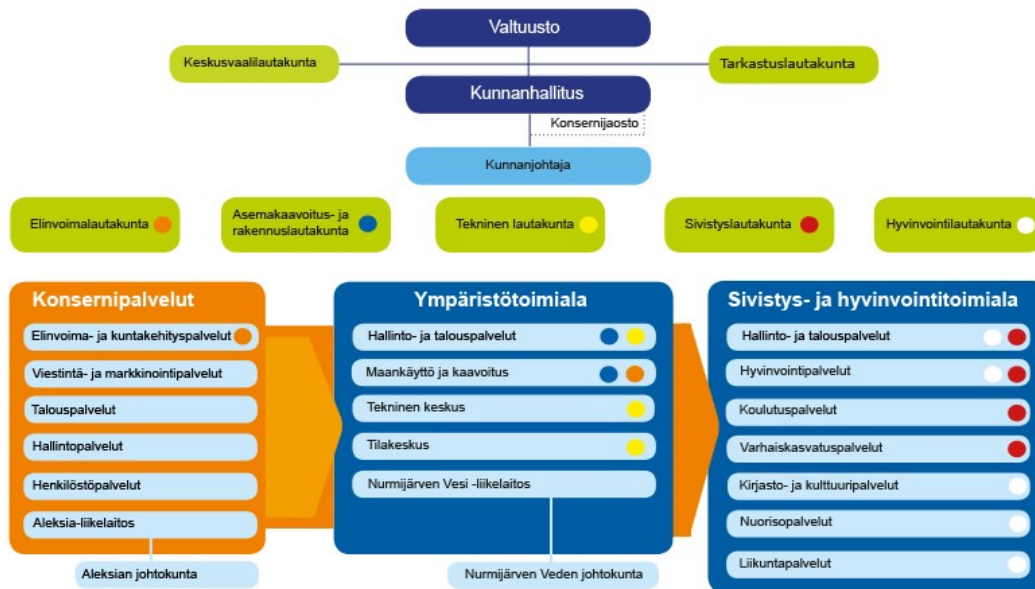
Eri hallinnonalat varautuvat poikkeusoloissa tarvittaviin turvaamis- ja ohjaustoimenpiteisiin keskushallinnosta alueellisiin toimijoihin, ja aina paikallishallintoon saakka. Huoltovarmuuskeskus tukee, ohjaa ja koordinoi huoltovarmuuden kehittämistä. Ministeriökohtaisen huoltovarmuuden ohjaus- ja kehittämisvastuiden lisäksi Suomen Pankilla on erityinen rooli maksuliikenteen ja rahahuollon varautumisen ohjaajana.

Sisäministeriö osallistuu huoltovarmuusorganisaation toimintaan kuntien varautumisen edistämiseksi ja koordinoi pelastustoimen varautumista huoltovarmuudellisten varautumistoimien kanssa. Sisäministeriö tukee tilannekuvayhteistyötä Huoltovarmuuskeskusten kanssa elinkeinoelämän tarpeita varten.

3.0 Kunnan valmiussuunnittelujärjestelmä

Paikallishallintotasolla Nurmijärven kunta vastaa varautumisesta sekä kyvystä tuottaa palveluita kuntalaisille kaikissa tilanteissa. Paikallishallinnon varautuminen on yhteiskunnassa tärkeässä asemassa varautumisen ketjussa. Jos kunta ei pysty takaamaan kuntalaisensa elinmahdollisuuksia ja turvallisuutta, saattaa yksittäinen kuntalainen nopeasti olla erittäin vaikeassa asemassa.

Kunnan varautuminen tapahtuu laatimalla valmiussuunnitelmia, tekemällä etukäteisvalmisteluja, kouluttamalla henkilökuntaa ja harjoittelemalla mahdollisia uhkia, häiriötilanteita ja kriisejä varten. Tärkein funktio varautumisessa on valmiussuunnittelu, joka on normaalioloissa tapahtuvaa varautumisen suunnittelua. Valmiussuunnittelun tärkein tuotos on valmiussuunnitelma, jossa selvitetään erityistilanteiden, häiriötilojen ja poikkeusolojen vaikutukset kunnan tehtäviin ja toimintaan, toiminnan jatkuvuuden turvaaminen sekä toimenpiteet normaalioloihin palaamiseksi.

Kuva 2. Kunnan organisaatiokaavio.

3.1 Elintärkeät palvelut

Kunnan varautumisen tavoitteena on varmistaa tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen Nurmijärven kunnassa kaikissa tilanteissa. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän vastuulla on taata terveyden ja toimintakyvyn kannalta välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tarvittaessa Nurmijärven kunnan tuella.

Nurmijärven kunnan tunnistetut avaintoiminnot, joiden tulee toimia mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa tilanteissa, ovat:

Toiminto	Vastuutaho / tarkennus
Vesihuolto	Ympäristötoimiala, Nurmijärven Vesi
Energia (sähkö ja lämpö)	Nurmijärven Sähkö, Ympäristötoimiala
Jätehuolto	Ympäristötoimiala
Katuverkosto	Ympäristötoimiala

Erikseen määriteltyjen kiinteistöjen käytettävyys ja turvallisuus	Ympäristötoimiala
Perusopetus	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala
Varhaiskasvatus (ympäri vuorokautinen)	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala
Materiaalisen kulttuuriomaisuuden suojelu	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala
Koulujen ruoka- ja siivouspalvelut, päiväkotien ruokapalvelu, henkilöstöravintoloiden ruokapalvelu, sosiaali- ja terveystoimen / KeuSote laitosten ruoka- ja siivouspalvelu	Aleksia-liikelaitos
Kunnan operatiivinen johtaminen ja demokraattisen päätöksenteon minimitason turvaaminen	Konsernipalvelut
Viestintä, tiedotus ja kuntalaisten omatoimisen varautumisen ohjaaminen ja neuvonta omalla äidinkielellä	Konsernipalvelut, nuoriso- ja kotouttamispalvelut
Talous- ja henkilöstöhallinnon kriittiset toiminnot (rahoitus, maksuliikenne, henkilöresurssien hallinta, palkanmaksu)	Konsernipalvelut
Välttämättömien tietojärjestelmien ylläpito	Konsernipalvelut
Henkilöstöresurssin varmistaminen ja siitä huolehtiminen	Konsernipalvelut, sivistys- ja hyvinvointitoimiala, ympäristötoimiala, Nurmijärven Vesi, Aleksia -liikelaitos

Taulukko 1. Nurmijärven kunnan tunnistetut avaintoiminnot sattumanvaraisessa järjestyksessä

3.1.1 Kunnan johtaminen

Kunnan johtaminen lakien ja johtosääntöjen mukaan kaikissa olosuhteissa muodostaa toiminnan perustan. Poliittiset toimielimet kutsutaan koolle lain edellyttämällä tavalla. Kunnan toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista. Kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa ja tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden velvollisuutena on muutoinkin kunnan velvoitteiden ja toiminnan hoitaminen.

Johtaminen häiriötilanteessa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Päätösten on perustuttava tilannetietoisuuteen. Johtamis- ja toimintavalmius ylläpidetään tarvittaessa kaikkina vuorokauden aikoina.

Viestintä palvelee kunnan johtoa ja muiden päätöksentekijöiden toimintaa. Se turvaa oikean ja ajantasaisen tiedon välittämisen kuntalaisille ja medialle, sekä ylläpitää osaltaan tilannekuvaa median kentästä.

Yhteistoiminnan merkitys korostuu häiriötilanteiden hallinnassa. Toimivaltainen viranomainen johtaa toimintaa tarvittaessa yhteistoiminnassa muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa. Kunnan taloudellinen ja toiminnallinen suorituskyky turvataan priorisoimalla tehtäviä valmiussuunnitelmien mukaisesti. Toimielimien kokoontumisesta sekä viranhaltijoiden ja toimielinten päätösvallan siirrosta on valmiuslain määräykset.

Toimintaan soveltuvia johtamistiloja ylläpidetään tarvittava määrä etenkin poikkeusoloja varten. Johtokeskuksen johtoryhmää pidetään toimintavalmiudessa siten, että se kykenee tukemaan poliittista sekä virkajohtamista, ylläpitämään tilannekuvaa ja viestimään kaikissa turvallisuustilanteissa. Perusoikeudet ja oikeusturva turvataan perustuslain edellyttämällä tavalla. Viranomaiset tukevat kunnan kriisijohtamista.

3.1.2 Kunnan sisäinen turvallisuus

Sisäisen turvallisuuden ylläpitämisellä ehkäistään ennalta ja torjutaan kunnan toimintoihin ja väestöön kohdistuvia rikoksia, onnettomuuksia ja ympäristövahinkoja tai muita vastaavia häiriöitä ja uhkia, sekä hallitaan niiden seurauksia.

Kunnan turvallisuussuunnitelman mukainen yhteistoiminta luo perustaa sisäiselle turvallisuudelle. Erityisesti poliisilla, sairaanhoitopiirillä ja pelastuslaitoksella on keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden asiantuntijoina ja toimijoina. Pelastuslaitos ja poliisi ylläpitävät 24/7 -tilannekuvaa ja välittävät varoituksia sekä tietoja alueen turvallisuustilanteeseen vaikuttavista tapahtumista ja olosuhteista. Kunnan sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä viranomaistoimintaa tukeva ja täydentävät järjestöt ja yritykset, joilla on tärkeä rooli

onnettomuuksien ehkäisyssä, omatoimisesti suoritettavassa pelastustoimen tehtävissä ja onnettomuuksien seurausten lieventämisessä.

Väestönsuojelusta huolehditaan Geneven yleissopimuksen lisäpöytäkirjoissa mainituista väestönsuojelutehtävistä. Kuntalaisten omatoimista varautumista ylläpidetään ja kehitetään siten, että kuntalaisilla on riittävät valmiudet toimia oikein häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

3.1.3 Kunnan talouden ja infrastruktuurin toimivuus

Talouden toimivuudella tarkoitetaan kunnan väestön ja elinkeinoelämän mahdollisuuksia perustarpeiden tyydyttämiseen taloudellisen vaihdannan avulla sekä riittävän vahvaa julkisen talouden rahoitusasemaa. Kunnan talouden toimivuus on vahvasti sidoksissa valtakunnalliseen tilanteeseen. Infrastruktuurin ylläpitämisellä tarkoitetaan niitä teknisiä rakenteita ja organisaatioita, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksille ja yhteiskunnan toimivuudelle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat julkisen talouden toimintaedellytysten, rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen, elintarvikehuollon toimintakyvyn turvaaminen, sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä kuljetusten turvaaminen, yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitäminen, osaava työvoima, korkeatasoisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitäminen sekä merkittävien ympäristömuutosten havaitseminen, rajoittaminen ja niihin sopeutuminen. Esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden vakavat kriisit ja poikkeusolot hoidetaan eurojärjestelmän yhteisillä toimenpiteillä.

Kunnan toimivalta rajautuu kunnan alueella olevaan infrastruktuurin ylläpitämiseen ja kunnan taloudellisen toimintakyvyn ja maksuvalmiuden hoitamiseen. Kunnalle asetettuja velvoitteita arvioidaan poikkeusoloissa uudelleen keskeisten toimijoiden vaatimien taloudellisten resurssien turvaamiseksi.

Kuntalaisten perustarpeiden tyydyttämisessä korostuvat elintarvike- ja vesihuollon merkitys. Energian saatavuudesta huolehditaan kotimaisilla ratkaisulla ja paikallisella energialla. Huoltovarmuus-toimenpiteillä turvataan väestön asema siltä varalta, että markkinoiden toiminta ei tuota riittävää huoltovarmuutta. Tieto- ja viestintäjärjestelmien varassa olevat kriittiset toiminnot pyritään varmistamaan, tarvittaessa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien tuella. Kuljetusten jatkuvuus turvataan myös häiriö- ja poikkeusoloissa.

3.1.4 Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky

Väestön toimeentuloturva ja toimintakykyä tarkoitetaan yhteiskunnan kykyä tuottaa väestön sosiaaliturva sekä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut. Sillä ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään yhteiskuntarauhaa ja väestön itsenäistä selviytymistä ja toimintakykyä. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat sosiaalivakuutus, -avustukset ja -huolto, sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmät, väestön terveyden suojeleminen sekä terveellinen elinympäristö. ”Väestön toimintakyky ja hyvinvointi turvataan ylläpitämällä keskeiset peruspalvelut. Niillä edistetään väestön itsenäistä selviytymistä kaikissa tilanteissa. Kansalaisten luottamus toimiviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä eri tason koulutuspalveluiden jatkuvuuteen on olennainen asia niin kriisitilanteissa kuin niihin varautumisessa.” (YTS 2017)

Jokaiselle kuntalaiselle varmistetaan oikeus perustuslain mukaiseen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymällä on vastuu tuottaa tai järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kaikissa olosuhteissa, tukeutuen Helsinki-Uudenmaan sairaanhoitopiirin resursseihin tarvittaessa. Tämä edellyttää henkilöstön, lääkkeiden, rokotteiden ja terveydenhuollon tarvikkeiden saatavuudesta ja riittävydestä sekä kriittisen infrastruktuurin toimivuudesta huolehtimista. Terveydenhuollon palvelujärjestelmä kykenee vastaamaan säteilyn sekä biologisten ja kemiallisten tekijöiden aiheuttamista sairauksien diagnostiikasta ja hoidosta.

Terveysuhkien havainnointi-, seuranta ja hallintajärjestelmien ylläpitäminen turvataan mm. valvonta-, ilmoitus- ja laboratoriojärjestelmällä. Riskejä arvioidaan ja epidemiaselvityksiä tehdään eri viranomaisten välisenä yhteistyönä, mutta erityisesti yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa. Erityisesti pandemiatilanteeseen on varauduttu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän valmiussuunnittelussa, ja pandemioiden seuranta- ja valmiustoimet sekä mahdolliset tukeutumistarpeet kuntien infrastruktuuriin on suunniteltu yksityiskohteisesti.

3.1.5 Henkinen kriisinkestävyys

Henkisellä kriisinkestävyydellä tarkoitetaan yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan sekä kansakunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Hyvä henkinen kriisinkestävyys edistää kriiseistä toipumista (YTS 2017)

Perusta henkiselle kriisinkestävyydelle luodaan normaalioloissa. Kansakunnan henkisen kriisinkestävyyden säilymiseen vaikuttaa se, miten yhteiskunta onnistuu turvaamaan elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät strategiset tehtävät. Kansalaisten luottamus viranomaisen toimintaan on olennainen osa henkisen kriisinkestävyyden ylläpitämistä. Myös luottamus yhteiskuntaan sekä kansalaisten keskinäinen luottamus ovat kriisinkestävyyden keskeisiä tekijöitä. Luottamus rakennetaan normaalioloissa.

Kansalaisten luottamuksen säilyminen on olennaisesti riippuvainen viranomaisen viestinnän sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen viestinnän onnistumisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Medialla on merkittävä rooli kansakunnan henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä ja luojana. Kansalaisten kriittisen medialukutaidon, digitaalisen perusosaamisen sekä luotettavan journalismin ja media-ilmapiirin edistäminen vahvistavat kansalaisten yhteiskuntaan osallistumista ja moniulotteisen mediaympäristön turvallista hallintaa sekä auttavat torjumaan disinformaatiota (= tarkoituksellinen harhaanjohtava tieto).

Kriisien ja häiriöiden aikana väestön henkisen kriisinkestävyyden kannalta on merkityksellistä hallita stressitekijät ja pystyä pitämään häiriötilanteissa yllä normaaliolojen arjen rakenteita. Ne ylläpitävät turvallisuudentunnetta, luottamusta tulevaisuuteen ja antavat kansalaisille voimavaroja toimia kaikissa tilanteissa. Henkistä kriisinkestävyyttä tukevat paikallisella tasolla Sosiaali- ja Kriisipäivystys, sekä Nurmijärven seurakunta.

3.2 Kunnan jatkuvuuden varmistaminen

Jatkuvuudenhallinta on organisaation prosessi, jonka tavoitteena on varmistaa organisaation toiminnan jatkuminen ja arvon tuottaminen kaikissa tilanteissa varmistamalla organisaation avaintoiminnot mahdollisimman hyvin. Jatkuvuuden hallinnalla tuetaan organisaation toimintaa sen tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi. Jatkuvuudenhallinta on myös keskeinen osa laatua. Jatkuvuudenhallinnalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla organisaatio ennalta suunnitelluilla ja toteutetuilla järjestelyillä sekä johtamismalleilla hallitsee erilaisia toimintaansa uhkaavia häiriötilanteita.

Varautumisessa ja jatkuvuuden hallinnassa tulee selvittää:		
1	Missä olemme nyt ja mitä haluamme kehittää?	Nykytilan tunnistus ja kehittämiskohteet
2	Mitä teemme varmistaaksemme onnistumisen kaikissa tilanteissa?	Jatkuvuudenhallintajärjestelmä / -prosessi
3	Mitkä toiminnot ovat onnistumisemme takana?	Avaintoimintojen tunnistus
4	Mikä uhkaa onnistumistamme?	Avaintoimintojen uhkien tunnistaminen
5	Millä toimenpiteillä takaamme onnistumisemme?	Avaintoimintojen uhkien hallintatoimenpiteet
6	Miten toimimme kriisi- ja häiriötilanteessa?	Hälytysjärjestelyt, kriisijohtamisen toimintamalli, tilannekorttien laatiminen
7	Mitkä ovat avainviestimme kriisi- ja häiriötilanteen eri vaiheissa?	Kriisiviestintä
8	Keiden kanssa ja miten toimimme kriisi- ja häiriötilanteessa?	Alueellinen yhteistoiminta (sopimusperusteinen)
9	Miten jalkautamme toimintamme ja varmistamme organisaatiomme kyvyn ja valmiuden?	Täytäntöönpano ja seuranta

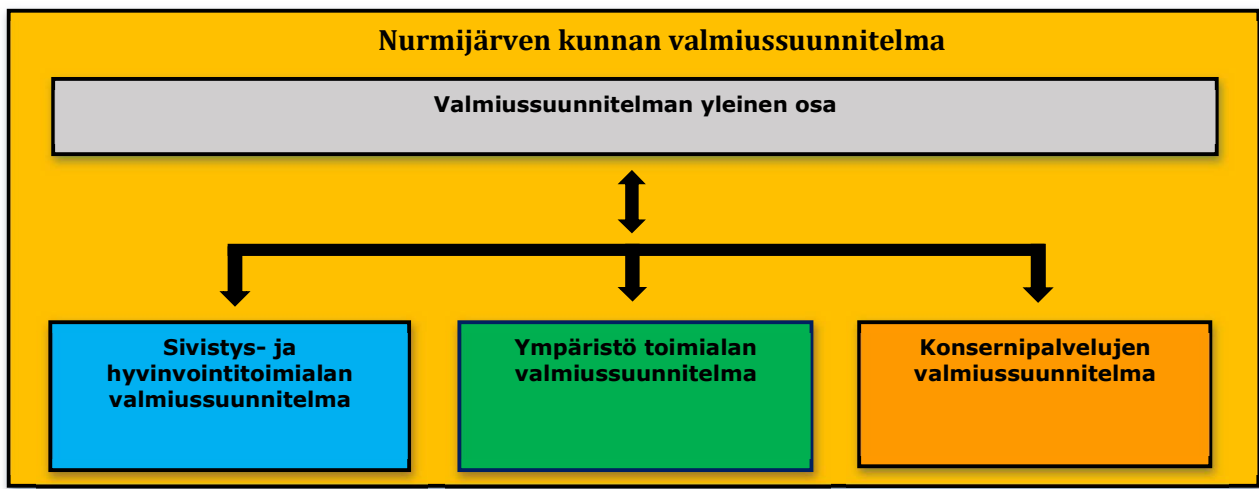
Taulukko 2. Varautumisessa ja jatkuvuuden hallinnassa selvitettävät asiat

3.3 Varautuminen ja valmiussuunnitteluprosessi

Nurmijärven kunnan valmiussuunnitelma jakautuu kahteen osaan; kunnan yleiseen valmiussuunnitelmaan sekä toimialojen ja liikelaitosten valmiussuunnitelmiin.

Prosessina varautuminen ja valmiussuunnittelu ovat Nurmijärven kunnassa jatkuvaa, kehittyen uhkakuvien ja eri häiriötilanteiden ja vakavampien häiriötilanteiden luomien tarpeiden mukaan.

Varautumisprosessin voidaan yleisesti katsoa jakautuvan karkeasti ennakoinnin, ennaltaehkäisyn ja kriisijohtamisen vaiheisiin.

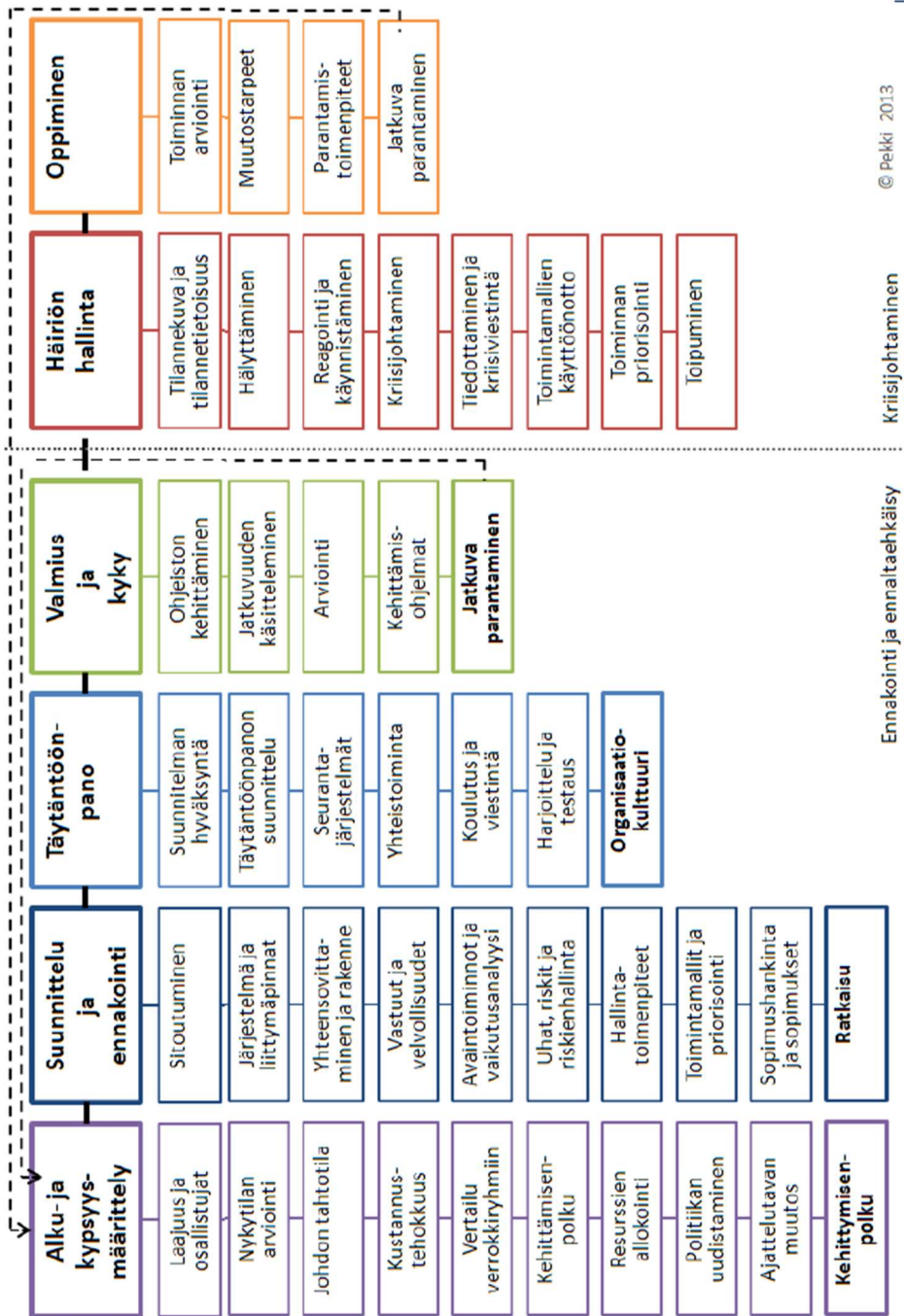

Kuva 3. Nurmijärven kunnan valmiussuunnitelma

Seuraavassa kuvassa, kuva 4, kuvataan kunnan varautumisprosessia Kuja-mallin mukaisesti.

Kuntien jatkuvuudenhallinnan varmistamiseksi on varautumisprosessin eri vaiheet tunnistettava ja käytävä läpi säännöllisesti varautumisen sekä valmiuden ylläpitämiseksi.

Varautumisprosessi avattuna

Kuva 4. Valmiussuunnitteluprosessi avattuna

3.3. Valmiussuunnittelun johtaminen ja koordinointi

Varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvät vastuut Nurmijärven kunnassa ovat niillä viranhaltijoilla, jotka normaalitilanteissakin vastaavat organisaatioiden johtamisesta. Kuntakonsernin eri toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteen sovittamisesta, ohjauksesta sekä varautumisen yhteisten asioiden hoitamisesta vastaa kunnanjohtaja yhdessä johtoryhmän kanssa.

Jokainen kunnan toimiala vastaa oman alansa varautumisesta ja etukäteisvalmisteluista. Kunnan toimialan varautumista ja etukäteisvalmisteluita ohjaavat voimassa oleva lainsäädäntö, kunnan ohjeistukset sekä valmiussuunnitelman yleinen osa. Kunnan johtoryhmä johtaa suunnittelutoimintaa ja valmiustoiminnan kehittämistä *valmiussuunnittelun johtoryhmänä* (vasujory). Valmiussuunnittelun johtoryhmään kutsutaan mukaan tarvittaessa edustajia / asiantuntijoita mm. Nurmijärven Sähköstä, Itä-Uudenmaan Poliisilaitoksesta, Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksesta, Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveystyöntekijästä, Puolustusvoimista, Nurmijärven seurakunnasta sekä muista viranomaisista tarpeen vaatiessa.

Valmiusjohtoryhmä on kunnan operatiivinen johtoryhmä, joka vastaa kunnan toiminnan johtamisesta häiriö- ja kriisitilanteissa. Valmiusjohtoryhmä koostuu ensisijaisesti kunnan ylimmistä viranhaltijoista, ja sitä tuetaan tarvittaessa muilla asiantuntijoilla riippuen olosuhteista.

Valmiussuunnittelun johtoryhmä on kunnan valmiussuunnittelua ja jatkuvuudenhallintaa ohjaava johtoryhmä, joka vastaa suunnittelu- ja harjoittelutoiminnasta sekä varautumisen, jatkuvuudenhallinnan ja kriisinkestävyyden prosessien kehittämisestä kaikilla toimialoilla.

Erityinen huomio täytyy valmiussuunnittelun prosessissa kiinnittää Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän ja kunnan valmiussuunnitelmien yhteensovittamiseen.

Jäsen	1. sijainen	2. sijainen	3. sijainen
Kunnanjohtaja	Hallintojohtaja	Sivistysjohtaja	Tekninen johtaja
Hallintojohtaja	Talousjohtaja	Kunnan lakimies	Henkilöstöjohtaja
Kehityspäällikkö	Elinkeinojohtaja		
Talousjohtaja	Hankintapäällikkö	Taloussuunnittelupäällikkö	
Sivistystoimen johtaja	Opetuspäällikkö	Hallintopäällikkö	Varhaiskasvatuspäällikkö
Tekninen johtaja	Kunnallistekniikan päällikkö	Hallintopäällikkö	Tilakeskuksen päällikkö
Vesilaitoksen johtaja	Käyttöpäällikkö	Verkostopäällikkö	
Palvelujohtaja / Aleksia	Palvelupäällikkö	Ruokapalveluasiantuntija	Siivouspalveluasiantuntija
Tietotekniikan päällikkö	IT-suunnittelija 1.	IT-suunnittelija 2	
Viestintäpäällikkö	Verkkotiedottaja	Viestintäassistentti	
Henkilöstöjohtaja	Palvelussuhdepäällikkö	Työhyvinvointipäällikkö	Henkilöstöpalveluesimies
Turvallisuuspäällikkö	Palvelupäällikkö	Työhyvinvointipäällikkö	
Palvelupäällikkö	Kunnanjohtajan sihteeri		

Taulukko 3. Nurmijärven kunnan valmiussuunnittelun johtoryhmä (vasujory)

3.3.1 Valmiussuunnitelman yleinen osa

Valmiussuunnitelman yleinen osa laaditaan kunnanjohtajan johdolla. Kunnan toimialojen asiantuntijat osallistuvat sen laatimiseen ja yleinen osa ohjaa toimialojen valmiussuunnitelmien laadintaa. Valmiussuunnitelman yleinen osa hyväksytään kunnanhallituksessa vähintään kerran valtuustokaudessa. Ensisijaisesti valmiussuunnitelma on tarkoitettu kunnan johdon sekä päättäjien käyttöön. Valmiussuunnitelma on ensisijaisesti operatiivista toimintaa ohjaava dokumentti, jonka vuoksi sen ajantasaisuus tarkastetaan vuosittain.

Kunnan valmiussuunnitelman yleisessä osassa tulee:

- Antaa varautumisen ja valmiussuunnittelun perusteet
- Kuvata oman kunnan toimintaa koskevat uhkatilanteet ja näiden vaikutukset kunnan toimintaan sekä kuntalaisten elämään
- Selvittää kunnan eri toimialojen keskeisimmät tehtävät kuntalaisten turvallisuuden ja toimeentulon sekä kunnan peruspalveluiden turvaamiseksi yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvissa uhkatilanteissa
- Selvittää miten kunnan hallinto ja johtaminen järjestetään uhkatilanteissa
- Ilmoittaa uhkatilanteiden edellyttämät muutokset organisaatioon
- Antaa ohjeet valmiussuunnitelman laatimisesta ja ylläpidosta
- Antaa ohjeet henkilöstön perehdyttämisestä ja kouluttamisesta
- Todeta yhteistyötahojen keskeiset tehtävät ja yhteystiedot.

3.3.2 Kunnan toimialojen valmiussuunnitelmat

Toimialajohtajien tehtävänä on vastata toimialansa valmiussuunnittelusta ja erityistilannesuunnittelusta. Toimialojen suunnitelmissa kuvataan yksityiskohtaisesti toimialan elintärkeät tehtävät, joiden tulee toimia kaikissa turvallisuustilanteissa, toimialan kannalta tärkeimmät uhkatilanteet ja näiden vaikutukset, varsinaiset tehtävät ja lisätehtävät poikkeusoloissa sekä selvitetään, miten toiminnan jatkuvuus voidaan turvata.

Kunnan toimialakohtaiset valmiussuunnitelmat laaditaan toimialajohtajan johdolla ja sen laatimiseen osallistuvat kyseisen toimialan keskeiset henkilöt.

Kunnan valmiussuunnitelman yleisessä osassa kuvataan tiivistetysti toimialojen keskeisimmät tehtävät kuntalaisten turvallisuuden ja toimeentulon sekä kunnan peruspalveluiden turvaamiseksi yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvissa uhkatilanteissa. Toimialakohtaisissa valmiussuunnitelmissa kuvataan yksityiskohtaisesti eri turvallisuustilojen vaikutukset sekä toimialan varsinaisiin että eri turvallisuustilojen tehtäviin. Toimialakohtaisissa valmiussuunnitelmissa kuvataan myös, miten kyseisen toimialan toiminnan jatkuvuus voidaan turvata kaikissa olosuhteissa ja miten toiminta muuttuu uhkatilanteen realisoituessa.

Toimialan valmiussuunnitelmassa tulee ottaa huomioon myös kunnan muiden toimialojen tarpeet kyseessä olevan toimialan ydin-toimintojen varmistamiseksi kaikissa tilanteissa. Lisäksi tulisi vastaavasti pohtia oman toimialan tarpeet muilta toimialoilta ja selvittää ovatko nämä vaatimukset realistisia ja toteutettavissa. Toimialat vastuullistavat myös sektorin tulosalueet ja toimilaitokset laatimaan omat suunnitelmansa näihin kohdistuvien veloitteiden mukaisesti (esim. toimipaikkakohtaiset pelastussuunnitelmat).

Konsernipalvelujen valmiussuunnitelma

Konsernipalveluiden valmiussuunnittelusta vastaa hallintojohtaja. Toimialan kriittisinä tehtävinä ovat kunnan operatiivisen johtamisen ja luottamushenkilöorganisaation toimintaedellytysten varmistaminen, viestinnän ja tiedotuksen tehtävät, palvelutuotannon keskeisten tietojärjestelmien toimivuuden varmistaminen sekä kriittiset talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät. Kriittisten tehtävien tulee toimia mahdollisimman häiriöttömästi myös poikkeusoloissa.

Häiriötilanteissa viestintä tukee valmiusjohtoryhmän toimintaa. Erillisessä kriisiviestinnän ohjeessa on kuvattu tarkemmin kriisiviestinnän roolit ja menettelytavat. Kriisitilanteessa tiedon tarve kasvaa nopeasti ja tilanteen johtaminen edellyttää toimivaa viestintää niin organisaation sisällä kuin myös ulospäin kuntalaisille, suurelle yleisölle ja monille sidosryhmille. Tällöin tarvitaan tietoa mm. siitä, miten kunta tai viranomainen toimii ja miten kuntalaisten odotetaan tilanteessa toimivan. Kriisitilanteessa sekä tehostetaan normaaliaikojen viestintää että otetaan käyttöön täydentäviä kriisiviestinnän toimenpiteitä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan valmiussuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan valmiussuunnittelusta vastaa sivistysjohtaja. Sivistys- ja hyvinvointitoimialan tehtävänä on toimialalle kuuluvien palveluiden antaminen kuntalaisille mahdollisimman kattavasti ja pitkään erilaisissa turvallisuustilanteissa. Samoin tehtävänä on henkisen kriisinkestävyuden ylläpitäminen.

Valtakunnallisesti on tärkeää, että koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelut pyritään pitämään yllä kaikissa olosuhteissa. Oppilaitosten, varhaiskasvatustyksiköiden sekä kirjaston rooli täsmällisen ja rauhoittavan tiedonjakajana ja viranomaisinformaation välittäjänä on keskeistä.

Ympäristötoimialan valmiussuunnitelma

Ympäristötoimen toimialan valmiussuunnittelusta vastaa tekninen johtaja. Toimialan ydintehtävänä poikkeusoloissa on turvata priorisoidujen toimitilojen käyttö, liikenneverkon toimivuus pääteillä sekä vesi- ja jätehuolto. Lisäksi toimiala tukee muita viranomaisia mm. materiaalisäännöstelyssä, terveydensuojelussa ja väestönsuojelussa sekä tarjoaa tarvittaessa rakentamisapua että muita tukitoimintoja.

3.3.3 Liikelaitosten sekä osakkuus- ja tytäryhtiöiden valmiussuunnittelu

Nurmijärven Vesi -liikelaitos

Nurmijärven Vesi -liikelaitos vastaa toiminta-alueellaan talousveden tuotannosta ja jakelusta, jäteveden vastaanotosta ja keräilystä sekä jätevesien puhdistuksesta. Toiminta-alue sisältää pääsääntöisesti asemakaavoitetut taajamat; Kirkonkylä, Klaukkala, Rajamäki ja Röykkä. Nukarin kyläalue kuuluu toiminta-alueeseen vain vesijohtoverkoston osalta. Vesilaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella vastuu vesihuollossa on yksittäisillä kiinteistöillä tai asukkaiden muodostamilla vesiosuuskunnilla ja vastaavilla organisaatioilla. Altia Oyj:n Rajamäen tehtailla on oma vedentuotanto sekä tehdasalueen sisäinen vesijohto- ja viemäriverkosto.

Häiriötilanteisiin varautuminen on osa vesihuoltolaitosten toiminnallista suunnittelua sekä osa tuotantolaitoksien ja verkostojen suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa. Nurmijärven Vedellä on oma varautumissuunnitelma. Muuta riskienhallinta-aineistoa ovat pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat, vedentuotannon ja vedenjakelun riskienhallintaohjelma WSP (Water safety plan), talousveden valvontatutkimusohjelma, jätevedenpuhdistamoiden riskienhallintasuunnitelmat ja jätevedenpuhdistuksen ja viemäroinnin riskienhallintaohjelma SSP (Sanitation safety plan).

Aleksia –liikelaitos

Aleksia -liikelaitoksen vastuulla on laatia ja ylläpitää ruokahuollon valmiussuunnitelmaa. Aleksia -liikelaitoksen velvollisuuksiin kuuluu myös väestönsuojeluorganisaatiossa mukana olevien ruokahuolto.

Nurmijärven Sähkö Oy

Nurmijärven Sähkö Oy on kunnan omistama yhtiö. Se vastaa sähkön ja lämmön jakelusta Nurmijärven kunnan ja osin myös Tuusulan, Vihdin, Hyvinkään ja Espoon alueilla. Yhtiöllä on Nurmijärvellä lämmön tuotantolaitoksia. Poikkeusoloissa yhtiö sijoittaa yhteyshenkilön kunnan johtokeskukseen. Nurmijärven sähkön varautumista ohjaa sähkömarkkinalain velvoitteet.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan yhteistoiminnassa muiden lainsäädännöllä pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sekä omatoimiseen varautumiseen veloitettujen kanssa. Pelastuslaitos ohjaa ja yhteen sovittaa sekä toteuttaa omalta osaltaan alueen pelastustoimen järjestelyjä – onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoimintaa ja väestönsuojelua. Kunnalla on velvoite onnettomuustilanteissa osallistua pelastustoimintaan pelastustoiminnan johtajan käskystä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastuslaitoksen kunnalle tarjomiin palveluihin kuuluu väestönsuojeluun liittyvä suunnittelu ja koulutus sekä valmiussuunnittelun ja kriisijohtamisen tuki.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä (Keusote)

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä vastaa Nurmijärven kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta kunnan asukkaille myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeustilanteissa.

3.3.4 Ostopalvelut ja palveluiden saatavuuden varmistaminen

Talouspalveluihin kuuluvat hankintapalvelut vastaavat hankintojen ohjauksesta ja keskitetyistä hankinnoista. Nurmijärven kunnan hankintasopimuksissa varaudutaan häiriöihin. Sopimuksissa on pykälät mm. sekä toimintavarmuudesta ja sanktioista että ylivoimaisesta esteestä. Tavaroilla on monesti myös useita toimittajia. Poikkeusolojen säädösten astuttua voimaan voidaan kilpailutusmenetelyt ohittaa asian kiireellisyyden vuoksi. Valtakunnallista huoltovarmuutta hoitaa Huoltovarmuuskeskus.

Ylivoimainen este on sopimuksen solmimisen jälkeen tapahtunut sellainen ennalta arvaamaton seikka, joka ei ollut osapuolten tiedossa sopimushetkellä ja joka estää tai tekee kohtuuttomaksi sopimukseen perustuvien velvoitteiden täyttämisen. Tällaisia ovat mm. tulipalo, luonnonmullistus, liikekannallepano, sota, kapina, takavarikko, muuttuneet uudet lainsäädännökset tai viranomaismääräykset, vientilisenssien epääminen, käyttövoiman rajoitukset, valtakunnallinen lakko tai työsulku tai näihin rinnastettava tekijä. Osapuoli ei voi vedota ylivoimaiseen tekijään, ellei hän ole antanut kirjallista ilmoitusta viipymättä siitä tiedon saatuaan ja viimeistään viikon kuluessa sen alkamisesta.

3.3.5 Toimipaikkojen ja laitosten omatoiminen varautuminen

Kunnan toimipaikkojen ja laitosten tulee omatoimisesti ehkäistä vaaratilanteiden syntymistä ja varautua henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa sekä varautua sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. Näiden tehtävien toteutus selvitetään toimipaikkakohtaisessa pelastussuunnitelmassa. Pelastussuunnitelmasta säädetään pelastuslaissa ja sen sisällöstä valtioneuvosten asetuksessa pelastustoimesta.

Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa joko toimipaikan tai laitoksen esimies tai muu toiminnasta vastaava. Kukin toimiala voi antaa erityisiä ohjeita pelastussuunnitelmasta ja muista vaadittavista turvallisuusjärjestelyistä toimipaikoilleen ja laitoksilleen. Toimialan ja sen sektoreiden tulee myös valvoa, että pelastussuunnitelmat ovat asianmukaisesti laadittuja ja tarvittavat toimintamallit on tiedotettu sekä koulutettu henkilöstölle huomioiden kaikki kiinteistöissä toimivat ammattiryhmät.

3.3.6 Painopistealueet kunnan varautumisen kehittämisessä

1. Kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittaminen erityisesti yhteisten rajapintojen osalta. Valmiutta äkillisten vakavien epidemioiden ja muiden kansanterveyttä vaarantavien uhkien varalta on kehitettävä.
2. Varautuminen tietoliikenteen ja tietojärjestelmien käytettävyyden vakavaan häiriintymiseen (tietoliikenneverkkojen vioittuminen, kyberhyökkäys, laiteviat jne).
3. Toimintamallien luominen ja niiden jalkauttaminen keskeisiin valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin uhkiin sekä häiriötilanteiden toimenpiteiden ja johtamisen säännölliset harjoitukset.

4.0 Kunnan toimintaa koskevat uhkatilanteet ja niiden vaikutukset kunnan toimintaan

4.1 Valtakunnalliset uhkamallit

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa 2017 elintärkeiksi toimintoiksi on nimetty valtion johtaminen, kansainvälinen ja EU- toiminta, Suomen puolustuskyky, sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen, talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden toimivuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys. Näistä valtion johtaminen, kansainvälinen toiminta ja valtakunnan sotilaallinen puolustaminen ovat kokonaan valtakunnantason tehtäviä.

Paikallistason suunnitelmien pohjalta suoritettavilla toimenpiteillä on oleellinen merkitys seuraavissa yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa:

- 1) Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen käsittäen mm. pelastustoiminnan ja laajamittaisen maahantulon hallinnan sekä ympäristövahinkojen torjunnan.
- 2) Talouden ja infrastruktuurin toimivuus käsittäen mm. julkisen talouden toimivuuden ja yhteiskunnan perustoimintojen ylläpitämisen (rahoitusmarkkinat, vakuutusjärjestelmät, sähköiset tieto- ja viestijärjestelmät, energiahuolto, elintarvikehuolto ja vesihuolto, asuminen, väestön toimeentulon ja maanpuolustuksen kannalta elintärkeä teollisuus- ja palvelutuotanto, työvoiman saanti, yhteiskunnan tekniset palvelut, sekä koulutus- ja tutkimustoiminta) ja kuljetusten toimivuuden sekä ympäristön tilan seuranta haitallisten ympäristömuutosten havaitseminen riittävän ajoissa.
- 3) Väestön toimintakyky ja palvelut käsittäen mm. sosiaaliturvan, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän turvaamisen sekä keskeisten koulutuspalvelujen häiriöttömän jatkumisen.
- 4) Henkinen kriisinkestävyys käsittäen mm. tiedotustoiminnan, opetustoimen, kulttuuri-identiteetin, kirkot ja muut uskonnolliset yhteisöt sekä turvallisuutta tukevan vapaaehtoistoiminnan.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiaksi annetaan yhteiskunnan tasolla uhkamalleja. Uhkamalli on kuvaus turvallisuusympäristön häiriöistä, jotka mahdollisesti vaikuttavat valtiolliseen itsenäisyyteen sekä kansalaisten elinmahdollisuuksiin ja turvallisuuteen. Uhkamallistolla yhtenäistetään viranomaisten ja muiden tahojen suunnittelua, jotta he voivat turvata yhteiskunnan elintärkeät toiminnot.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian uhkamallit:

Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt

Kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt

Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt

Elintarvikehuollon vakavat häiriöt

Rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt

Julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen

Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt

Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat

Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus

Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt

Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus sekä

Sotilaallisen voiman käyttö

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on uhkamallien konkretisoimiseksi ja eri toimijoiden omaan toimintaan liittyvien uhkien jatkoanalysoinnin tueksi tunnistettu häiriötilanteita, joilla tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa joka vaarantaa ainakin hetkellisesti tai alueellisesti rajattuna yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön mahdollisuuksia. Sama häiriötilanne voi liittyä useampaan eri uhkamalliin, riippuen tarkastelunäkökulmasta, uhkan lähteestä tai sen seurannaisvaikutuksista.

4.2 Alueelliset uhat

Uudenmaan alueella on maan tärkein koti- ja ulkomaanliikenteen Helsinki-Vantaan lentoasema, pääosa Suomen vilkkaimmin liikennöidyistä maantieliikenteen valtavyylistä sekä Suomen päärata. Alueella kulkee myös merkittävä osa pääkaupunkiseudun rautateiden lähiliikenteestä. Vaarallisten aineiden kuljetukset ovat merkittävä ympäristöonnettomuuksien riski.

Seuraavassa taulukossa esitetään Nurmijärven kuntaa koskevia alueellisia riskikohteita.

Kohde	Uhat
Lentokenttä	Suuronnettomuudet
Suurjännitejohdot	Toimintahäiriöt, tulipalot, sabotaasi, terrorismi
Moottori- ja valtatie	Suuronnettomuudet, vaarallisten aineiden onnettomuudet, terrorismi,
Junaradat	Onnettomuudet, vaarallisten aineiden onnettomuudet, terrorismi
Suuret teollisuuslaitokset	Tulipalot, vaarallisten aineiden onnettomuudet ja muut onnettomuudet, sabotaasi, terrorismi
Väestön terveyteen kohdistuvat uhat	Tartuntatauti-epidemioiden leviäminen, terrorismi
Väestön liikehdintä ja sen seuraukset	Infrastruktuurin toimintahäiriöt ja ylikuormitus, onnettomuudet, tartuntatauti-epidemioiden leviäminen

Taulukko 4. Nurmijärven kuntaa koskevia alueellisia riskikohteita

4.3 Paikalliset uhat

Avainasemassa kunnan palveluiden tuottamisessa ja tarjoamisessa on niiden suojaaminen ulkoisia sekä sisäisiä uhkia vastaan. Ulkoisilla uhkilla tarkoitetaan organisaation ulkopuolisesta ympäristöstä tai yhteisöstä aiheutuvia uhkia. Näiltä uhilta on vaikeaa tai jopa mahdotonta suojautua, täten niihin tulee varautua tehokkaalla suunnittelulla, kouluttamisella ja toimintojen harjoittelulla. Sisäisillä uhkilla tarkoitetaan organisaation omasta toiminnasta lähtöisin olevia uhkia. Sisäisiltä uhkilta voidaan tehokkaasti suojautua toimintatavoitteen ja toimintamallien eri hallintajärjestelmien kautta. Varautumalla sekä suojautumalla ulkoisia ja sisäisiä uhkia vastaan voidaan toimialan palveluiden jatkuvuus turvata mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa.

Nurmijärven kunnan maantieteelliset erityispiirteet vaikuttavat em. uhkien toteutumisen todennäköisyyteen kunnan alueella. Seuraavissa taulukoissa esitetään tärkeimmät riskikohteet sekä tarkastellaan elintärkeiden toimintojen ja uhkamallien suhdetta ristiin.

Seuraavassa taulukossa Nurmijärven kunnan alueella olevat tärkeimmät riskikohteet.

Kohde	Uhat
Moottori- ja valtatie	Suuronnettomuudet, sabotaasi
Muuntoasemat, sähkönjakelu- ja kaukolämpöverkosto	Toimintahäiriöt, tulipalot, sabotaasi, terrorismi
Vedenjakeluverkosto ja vesitornit, pohjavedenotannot ja pohjavesialueet	Toimintahäiriöt, saasteet, öljyvahingot, sabotaasi, terrorismi
Terveyskeskuksen sairaala ja palvelutalot, Kiljavan sairaala, mahdolliset kunnan alueella sijaitsevat vastaanottokeskukset	Tulipalot, pommihuhat, terrorismi
Suuret teollisuuslaitokset ja -alueet, keskitetty ruokatuotanto	Tulipalot ja muut onnettomuudet, sabotaasi, terrorismi

Kauppakeskukset, urheilu- ja viihdekeskukset (mm. jää- ja uimahallit, suuret uimarannat)	Tulipalot, pommiuhat, ilkivalta, terrorismi
Koulut, virastot ja laitokset - oppilaitokset, päiväkodit, terveysasemat,	Tulipalot, pommiuhat, ilkivalta, terrorismi
Kirkot ja kulttuurikohteet	Tulipalot, pommiuhat, sabotaasi, terrorismi
Junarata (Hanko-Hyvinkää)	junaonnettomuudet, kemikaali-, öljy- tai räjähdysonnettomuudet, terrorismi
Maakaasulinja	Räjähdysonnettomuudet, terrorismi
Kriittiset tietojärjestelmät	Laiteviat, kyberhyökkäys, tietoliikenneyhteydet, toimintahäiriöt

Taulukko 5. Nurmijärven kunnan paikalliset riskikohteet

Taulukossa 6 on kuvattuna kunnan elintärkeät toiminnot pisteytettynä niihin kohdistuvan uhkan vakavuusasteen mukaan.

Elintärkeät toiminnot						
Tärkeys: X= normaali XX= tärkeä XXX= erittäin tärkeä						
UHKAMALLIT (yht. X = vakavuusaste)	1. Johtaminen	2. Organisaation toimivuus, seutuyhteistyö	3. Sisäinen turvallisuus	4. Talouden ja yhteiskunnan toimivuus	5. Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky	6. Henkinen kriisinkestokyky
1. Tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkat (17X)	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XX
2. Laiton maahantulo ja väestöliikkeet (12X)	XX	XX	XX	XX	XX	XX
3. Ravinnon puute ja terveysuhkat (epidemiat) (17X)	XXX	XXX	XXX	XX	XXX	XXX
4. Ympäristöuhkat (11X)	X	XX	XX	XX	XX	XX
5. Taloudelliset uhkat (13X)	XX	XX	XX	XXX	XX	XX
6. Järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi (13X)	XX	XX	XXX	XX	X	XXX
7. Suuronnettomuudet (13X)	XX	XX	XX	XX	XX	XXX
8. Kansainvälinen jännitystilä (11X)	X	X	XX	XX	XX	XXX
9. Sodan uhka ja vakava alueellinen loukkaus (18X)	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
10. Aseellinen hyökkäys, sota ja sen jälkitila (18X)	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Yhteensä	22	22	25	24	23	26

Taulukko 6. Uhkamallien arvioitu merkitys elintärkeiden toimintojen kannalta

5.0 Kriisijohtamisen toimintamalli

5.1 Hälytys- ja viestijärjestelyt

Nurmijärven kunnan toimialojen ja Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksen kesken on sovittu hälytysjärjestelmästä (tekstiviestijärjestelmä / tilannekeskus), jonka avulla häiriötilanne saatetaan tiedoksi toimivaltaisille viranomaisille (kunnan etukäteen ilmoittamille henkilöille) ja voidaan käynnistää tarvittavat toimenpiteet. Hälytysjärjestelmä on kaksisuuntainen ja sama hälytysjärjestelmä toimii kaikissa turvallisuustilanteissa.

Ensisijaiseksi kunnan sisäiseksi hälytysjärjestelmäksi on sovittu (Valmiusjohtoryhmä) tekstiviestihälytysjärjestelmä sekä WhatsApp -viestit. Tekstiviestihälytysjärjestelmää / WhatsApp -viestejä täydennetään tarvittaessa puheluin. Hälytysjärjestelmää / viestiyhteyksiä täydennetään ja varmistetaan tarpeen mukaan myös VIRVE -puhelimilla. (WhatsApp -viesteillä ei välitetä salassa pidettävää tai luotamuksellista tietoa).

Hälytyslistat päivitetään säännöllisesti ja ne lisätään valmiussuunnitelman liitteiksi. Toimialat ylläpitävät hälytyslistoja, jotka toimitaan päivitettyinä myös vaihteelle.

Laadittavat hälytyskaaviot:

- *Kunnan johdon hälytyskaavio häiriötilanteissa*
- *Sivistys- ja hyvinvointitoimiala toimialan hälytyskaavio häiriötilanteissa*
- *Ympäristötoimialan hälytyskaavio häiriötilanteissa*
- *Konsernipalvelujen hälytyskaavio häiriötilanteissa*
- *Nurmijärven veden hälytyskaavio*
- *Aleksia liikelaitoksen hälytyskaavio*

5.2 Johtamisjärjestelyt

Kunnan johtaminen erityistilanteissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa perustuu normaaleihin organisaatioihin ja päätöksentekojärjestelmiin. Päätöksen kriisijohtamiseen siirtymisestä tekee kunnanjohtaja tai hänen varahenkilönsä saamansa tilannekuvan pohjalta. Kriisijohtaminen merkitsee käytännössä kunnan johtoryhmän koollekutsumista tai ainakin puhelinneuvottelua.

Normaaliolojen johtamis- ja päätöksentekomenettelyä noudatetaan niin kauan, kuin se on mahdollista. Kunnan johtoryhmä on keskeinen toimeenpanon johtamisessa. Johtoryhmällä on välitön erityistilanteiden johtamisvalmiusvaatimus.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa kunnan johtoryhmä toimii valmiusjohtoryhmänä (valjory), ja johtoryhmää täydennetään tarpeen mukaan turvallisuuspäälliköllä, tietotekniikan päälliköllä, Aleksia – liikelaitoksen johtajalla, Nurmijärven Veden johtajalla ja muilla tarvittavilla asiantuntijoilla sekä toimijoilla. Tarvittaessa tilannekeskus tukee valmiussuunnittelun johtoryhmän toimintaa. Tilannekeskuksen henkilöstö kootaan ja koulutetaan kaikkien toimialojen henkilöstöstä.

Kunnan valjory on johtamiselin, joka toimii tarvittaessa suojatiloissa. Kuntaa johdetaan kaikissa turvallisuustilanteissa siitä johtamispaikasta, josta kulloinkin on parhaat toimintaedellytykset.

Tarvittaessa kunta saa tukipalveluita viranomaisilta ja tärkeitä yhteistyökumppaneiltaan (mm. Keusote, poliisi, pelastuslaitos, seurakunta, puolustusvoimat, Nurmijärven Sähkö Oy, Nurmijärven Vesi), jotka lähettävät myös tarvittaessa edustajansa kunnan vausjoryyn.

Johtokeskuksena toimii ensisijaisesti kunnanhallituksen kokoushuone (varmistettu varavoimalla). Tilannekeskuksina voivat tarpeen mukaan toimia kunnanvirastossa myös toimialojen kokoustilat kunnanjohtajan / johtovastuussa olevan henkilön määräyksestä.

Seuraavassa taulukossa kuvataan eri vaiheiden johtamisvastuita

Aika	Ennen häiriötä	Häiriön aikana	Häiriön jälkeen
Vaihe	Valmiussuunnittelu	Vastatoimet	Toipuminen
Toiminta	Ennalta ehkäisy, varautuminen	Häiriötilanteen hallinta, vahinkojen minimointi	Toipumistoimenpiteet, seurausten korjaukset
Johtovastuu	Toimialat	Toimialat jos tilanne saadaan hallintaan toimialan toimenpitein Kunnanjohtaja ja valmiusjohtoryhmä, jos haltuunotto edellyttää laajempia toimenpiteitä / toimialojen yhteistyötä	Toimenpiteistä sovitaan yhteisesti, mutta vastuu siirtyy toimialoille
Viestintä	Toimialat	Johtovastuu ja viestintä kytkeytyvät yhteen Häiriötilanteessa riittävä ja oikea ajantasainen informaatio korostuu. Tietoa tarvitaan kuntalaisille palveluista ja kunnan sisällä eri toimialoille.	Viestinnän toimenpiteistä sovitaan Riittävä, ajantasainen viestintä

Taulukko 7. Eri vaiheiden johtamisvastuut

5.3 Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa

Tehokas ja onnistunut palveluiden toteuttaminen vaatii yhteistoimintaa muiden toimialojen, kuntien sekä eri viranomaisten kesken. Suunnittelun lisäksi tarvitaan yhteisiä harjoituksia.

Seuraavassa taulukossa kuvataan yhteistoimintaa tärkeimpien yhteistyökumppanien kanssa

Taho	Tarve	Yhteistyömuoto	Sopimus	YT-henkilö
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	Pelastuspalvelut, kriisijohtamisen tuki, tilannekuva, kriisiviestintä	Koulutus, konsultointi, harjoitukset, pelastuspalvelut, kriisiviestintä	Lakisääteinen, pelastustoimintasopimus ja palvelutasopäätös	Valmiuspäällikkö, valmiussuunnittelija, turvallisuuskouluttajat
Itä-Uudenmaan poliisilaitos	Yleisen turvallisuuden ja järjestyksen turvaaminen, rikosten ennalta estäminen ja yhteiskuntajärjestyksen ylläpitäminen	Virka-apu, työryhmät ja kokoukset, kunnan turvallisuussuunnitelma, koulutus ja konsultointi	Lakisääteinen, YT-sopimus	Alueen nimetty yhteyshenkilö
Puolustusvoimat	Tiedonvaihto, varaukset, tarvittavat lisäresurssit	Kokoukset, harjoitukset, johtokeskustelu	Lakisääteinen, YT-sopimus	Uudenmaan aluetoimiston päällikkö, yhdysupseeri
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri	Erikoissairaanhoito ja vastuulääkäripalvelut, suuronnettomuusvalmius	Virka-apu, erikoissairaanhoidon asiantuntijoiden konsultointi tarvittaessa Keski-Uudenmaan Soten kautta	Lakisääteinen, YT-sopimukset Keski-Uudenmaan Sote-yhtymän kautta	Vastuulääkärit
Aluehallintovirasto AVI	Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja valvonta, työsuojeluvalvonta, päivittäistavarahuolto	Tarkastustoiminta, koulutus ja konsultointi, harjoitukset, maanpuolustuskurssit	Lakisääteinen	Pelastusylitarkastaja, pelastustarkastaja, työsuojelutarkastajat

Aluehallinto-virasto ELY (elinkeino-, liikenne- ja	Tieliikenne, ympäristön suo- jelu – ympäristövahinkojen torjunta, kulttuurinympäris- tön suojaaminen, vesihuolto	Tarkastustoiminta, koulutus ja konsultointi	Lakisääteinen	
Traficom	Viestintä- ja tietoliikennepal- veluiden turvallisuuden ja toi- mivuuden takaaminen, kai- kissa olosuhteissa, kyberuh- kien tilannekuvan ylläpito ja rajoitustoimet.	Tarkastustoiminta, koulutus ja konsultointi, harjoitukset, mahdollinen virka-apu.	Lakisääteinen	CERT-Yksikkö
Nurmijärven Ev.lut. Seurakunta	psykososiaalinen tuki, tilare- surssit	kokoukset, johtokeskustyo- kentely		Paikallisten seurakuntien johtajat (Esim. Kirkkoher- rat)
Nurmijärven sähkö	Sähkö ja lämpö	Kokoukset, johtokeskustyo- kentely	YT-sopimus	Verkostopäällikkö, läm- pöpäällikkö
Nurmijärven Vesi (lii- kelaitos)	Vesihuolto	Kunnan liikelaitos		Vesilaitoksen johtaja
Aleksia (liikelaitos)	Ruokahuolto sekä siivouspal- velut	Kunnan liikelaitos		Liikelaitoksen johtaja
Keski-Uudenmaan Työterveys OY	Työterveyshuolto	Osakeyhtiö, jossa kunta osak- kaana	Sopimus työterveyspalve- luista	Toimitusjohtaja
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Kuntayhtymä	Sopimus	Turvallisuuspäällikkö
Kunnan sopimuslii- kennöitsijät	Kuljetuspalvelut	Evakuointi ym. apu		Kuljetussuunnittelija

Taulukko 8. Yhteistyö tärkeimpien yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.4 Tiedottaminen ja kriisiviestintä

Asukkaiden tiedonhalu- ja tarve kasvavat häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tavoitteena on asukkaiden luottamuksen säilyttäminen viranomaisten toimintavalmiuteen sekä sellaisten tietojen antaminen asukkaille, joita he tarvitsevat toimiakseen mahdollisimman järkevästi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Häiriö- ja kriisitilanteissa viestintä on suunnitelmallista, aktiivista ja pitkäjänteistä. Viestinnän tehtävänä on erityisesti luoda henkistä kriisikestävyyttä ja turvata mahdollisimman sujuva ja järjestelmällinen tiedonkulku. Tiedon tarve kasvaa voimakkaasti onnettomuus-, uhka- ja erityistilanteissa. Tällöin korostuvat myös viestinnän nopeus, tiedon luotettavuus ja selkeä vastuunjako. Viestinnässä noudatetaan avoimuuden, oma-aloitteisuuden, nopeuden, luotettavuuden ja johdonmukaisuuden sekä vuorovaikutteisuuden periaatteita.

Kunnan tehtävänä on poikkeustilanteissa antaa luotettavaa tietoa ymmärrettävässä muodossa omasta toiminnastaan ja välittää muiden viranomaisten tiedot omilla viestintävälillänsä, Useimmiten poikkeustilanteissa kunnan tärkein viestinnällinen tehtävä on tiedottaa kuntalaisille ja muille sidosryhmäläisille normaalista poikkeavista palveluista, sekä pyrkiä viestinnällä edistämään kriisi- tai poikkeustilanteen hallintaa, ja pyrkimällä luomaan luottamuksen ja turvallisuuden tunnetta kuntalaisille kaikissa tilanteissa. Palveluiden sujuva uudelleen järjestely edellyttää nopeasti reagoivaa sisäistä viestintää henkilöstön keskuudessa ja tiedottamista yhteistyökumppaneille.

Tiedottamisessa noudatetaan kunnan laatimia kriisiviestintäohjeita. Alueellisessa häiriötilanteessa viestintävastuu on lähtökohtaisesti sillä viranomaisella tai toimielimellä, jonka vastuualueelle häiriötilanne sijoittuu. Viestintävastuu on siellä, missä on johtamisvastuu. Konsernipalvelujen Viestintä- ja markkinointipalvelut / viestintäpäällikkö tukee johtamista sekä ohjaa ja toteuttaa yhdessä viestintää yhdessä sovitulla tavalla.

Kriisiviestinnän ja viestintävalmiuden perustehtävät:

- Elintärkeiden palvelujen turvaaminen
- Toimintaedellytysten turvaaminen
- Turvallisuudesta huolehtiminen
- Henkisen tasapainon varmistaminen
- Oikean tiedon välittäminen
- Tiedon tarpeisiin vastaaminen
- Kunnan etujen puolustaminen
- Maineenhallinta
- Johtamisen tukeminen

Kriisi- ja poikkeustilanteiden käynnistyttyä kunnan omia palveluita koskeva viestintä voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin:

- Viestintä viranomaisten kesken
- Viestintä suoraan kuntalaisille ja muille sidosryhmille
- Uutistiedottaminen tiedotusvälineille > välillisesti väestölle
- Väestön neuvonta ja tiedottaminen
- Sisäinen viestintä henkilöstölle ja ylimmälle johdolle
- Tiedottaminen yhteistyökumppaneille ja esim. ostopalvelutuottajille.

Toimialan viestinnän toimenpiteet ja työkalut valitaan sen mukaan, kuinka vakavaksi tapahtuma arvioidaan. Kaikissa tapauksissa vaurudutaan vastaamaan median kysymyksiin ja tiedotetaan kriisistä ajantasaisesti henkilökunnalle Intranetissä ja tarvittaessa sähköpostilla ja työpaikkakokouksissa. Tilanteen vakavuus ja kunnan rooli vaikuttavat siihen, kuinka paljon viestinnän painopiste muuttuu uutisoivasta tiedottamisesta väestön käyttäytymistä ja pelastamista ohjaavaan viestintään.

Viestintävastuu kriisitilanteessa jakautuu johtovastuun mukaan- Eli sillä viranomaisella, jolla on operatiivinen vastuu, on myös viestintävastuu.

Tilanteen luonne ja vakavuus vaikuttavatkin ulkoisen viestinnän välineiden valintaan:

- Tiedote kunnan kotisivuille
- Tiedote kunnan Intranettiin
- Tiedote sähköpostitse kuntapäätäjille (Luottamushenkilöt, johtoryhmät)
- Tiedote kunnan sosiaalisen median kanaviin (Facebook, Twitter, Instagram)
- Tiedote paikallisiin sosiaalisen median ryhmiin (Facebook, ym.)
- Mediatiedote paikallistoimittajille tiedotejakelujärjestelmän kautta
- Valtakunnallinen mediatiedote tiedotejakelujärjestelmän kautta
- Kriisiviestintä nauha kunnan kotisivuille/Intranettiin
- Tiedotustilaisuus median edustajille
- Kommentointipäivystys valikoidussa sosiaalisen median kanavassa (Facebook, Twitter, Instagram...)
- Kuntalaisten laajennettujen puhelinneuvontapalveluiden käyttöönotto
- Kansainvälinen tiedote
- Päivittävät tiedotustilaisuudet
- Mediakeskuksen perustaminen
- Tiedotteiden jakelu ilmoitustauluille: palvelupisteet, kaupat yms.
- Kuulutusautojen käyttöönotto
- Teemasivujen luominen (Kunnan kotisivut, Intranet)

5.5 Valmiustilanteiden purkaminen ja tilanteen normalisointi

Tilanteen purkaminen, normalisointi ja toipuminen ovat hyvin tilannesidonnaisia. Normaaliavalmiuteen pyritään palamaan mahdollisimman pian.

Toimialat suunnittelevat valmiussuunnitelmansa laatimisen yhteydessä oman toipumisen, normalisoinnin ja valmiuden palauttamisen.

Normaalioloihin palaaminen:

- Tilanearvion teko
- Normaaliolojen toiminnan suunnittelu
- Varajärjestelyiden asteittainen purku
- Normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varautumissuunnitelmien tarkastus ja kehittäminen.

5.6 Poikkeusolojen aiheuttamat täydennykset organisaatioon

Poikkeusoloissa kunnan valmiustoiminta käynnistetään samojen periaatteiden mukaisesti kuten normaaliajan häiriötilanteissakin huomioiden kuitenkin poikkeusolojen aiheuttamat lainsäädäntömuutokset (valmiuslain ja puolustustilalain käyttöönotto) ja niihin liittyvät valtioneuvoston päätökset.

5.6.1 Varaukset

Kuntien toimialat vastaavat omista poikkeusolojen henkilövarauksistaan.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymällä on oma valmius- ja pandemiasuunnitelmansa, jota se päivittää ja ylläpitää yhdessä Helsinki-Uudenmaan sairaanhoitopiirin kanssa.

Kunnan kiinteistöt ovat oletusarvoisesti varattuja kunnan omaan käyttöön, eikä niitä varata erikseen poikkeusolojen käyttöön. Mahdolliset puolustusvoimien tekemät tilavaraukset on otettava huomioon kunnan tilavarauksia suunniteltaessa. Suorituspaikkoina käytettävät yksityisten omistuksessa olevat rakennukset ja tilat varataan kuitenkin aina kunnan poikkeusolojen käyttöön. Kunnan omien kiinteistöjen lisäksi Keski-uudenmaan Sote toimii edelleen tietyissä Nurmijärven kunnan omistuksessa olevissa kiinteistöissä, joiden ylläpidosta kunta vastaa.

Toimialat tarkastavat ja ylläpitävät perustamisvastuussa olevien joukkojen sekä tarvitsemat että vasussa ilmenevät tila-, ajoneuvo- ja työkonevaraukset. Tarvittavat varausesitykset toimitetaan pelastuslaitokselle, joka kokoaa varaukset yhteen ja hakee vapautukset kerran kahdessa vuodessa.

Kunnan omistamista ajoneuvoista ei tarvitse tehdä varauksia. Kunnan henkilökuljetussopimuksissa liikennöitsijä sitoutuu toimittamaan kalustoa mahdollisiin poikkeusolojen kaluste- ja kuljetustarpeisiin. Kunnan yksityisten liikennöitsijöiden sopimuksista tehdään varausanomukset Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Suojelumateriaali koostuu niistä välineistä ja laitteista, joilla väestönsuojeluorganisaation eri muodostelmat varustetaan poikkeusolojen varalle. Suojelumateriaali täydentyy kunnan eri toimialoilla päivittäisessä käytössä olevalla materiaalilla. Poikkeusoloja varten tarvittava lisämateriaali tulee olla mainittu eri toimialojen valmiussuunnitelmissa. Kukin toimiala / liikelaitos hankkii, ylläpitää ja sijoittaa hankkimansa suojelumateriaalit ja sijoituspaikat omatoimisesti.

5.6.2 Valmiuskeskukset

Nurmijärven kunnan alueelliset valmiuskeskukset (jäljempänä AVAK) toimivat kunnan kolmessa päätaajamassa. Klaukkalan AVAK toimii Klaukkalan koulussa, Rajamäen AVAK toimii Seitsemän Veljeksen koulussa ja Nurmijärven kirkonkylän AVAK toimii Ahjolan

nuorisotalossa väistötiloissa Nurmijärven yhteiskoulun NYK saneerauksen ajan. Kaikki tilat ovat sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinnoimia ja koulujen tiloissa AVAK-päällikköinä toimivat koulujen rehtorit ja muu koulutettu kunnan henkilöstö. Kunnan henkilöstöä koulutetaan AVAK-tehtäviin ja tehtävä sisältää säännöllistä harjoittelua erilaisissa valmiusharjoituksissa kunnassa tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

AVAKin tehtävänä on toimia normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa kunnan johdon tukena ja mahdollistaa AVAKin tiloihin muille palveluntuottajille puuttuvien palvelujen toimittaminen häiriöttömästi, kuten esimerkiksi Lapsi ystävällinen tila/Pelastakaa Lapset ry, SPR/ea, henkinen tuki, Vapepa/etsinnän johtokeskus, Aleksia/muonitus tai sote/joukkorokotukset tai psykososiaalisen tuen piste. AVAKin tiloissa toimivat myös kunnan evakuointikeskukset ja jne.

AVAKin tilannehuone pitää yllä paikallista tilannekuvaa ja toimittaa sen edelleen kunnan johtokeskukselle. Tilannehuone toimii kunnan johdon alaisuudessa ja tekee ainoastaan heille annettuja tehtäviä. Alueellinen valmiuskeskus on kunnan toiminto, joka toimii sille kunnan tai muun viranomaisjohdon antamien valtuuksien puitteissa. Valmiuskeskuksen toimintaa ohjaa sille annettu tehtävä ja ennalta laadittu ohjeistus.

Alueellisille valmiuskeskuksille annettavat tehtävät pohjautuvat kunnan valmiussuunnitteluun, elintärkeiden palvelujen tuottamiseen sekä yhteiskunnan ja viranomaisten tarpeisiin. Valmiuskeskukset toteuttavat niille annettuja tehtäviä, joita tarkennetaan määräyksin ja toimintaohjein.

Alueellinen valmiuskeskus perustetaan 2–24 tunnin varoitusajalla häiriötilanteen vakavuudesta ja tilanteen kestosta riippuen (riskiarvio). Henkilöstön tarve voi alueellisessa valmiuskeskuksessa vaihdella tilanteen mukaan ja niissä on myös varauduttava vuoroissa työskentelyyn.

AVAKin toiminta minimissään on tiedotteen laittaminen kuntalaisten näkyville sille määrätyle paikalle ja tiedotteen päivittäminen annettujen ohjeiden mukaisesti.

5.6.3 Pelastusmuodostelmat

Pelastusmuodostelmat perustetaan Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien organisaatiosta pelastustoimen valmiussuunnitelman mukaisesti. Pelastusmuodostelmien henkilöstön varaamisesta ja perustamisesta vastaa Keski-Uudenmaan pelastuslaitos.

5.6.4 Raivaus- ja rakentamismuodostelmat

Raivaus- ja rakentamismuodostelmat perustetaan ympäristötoimialan organisaatiosta ympäristötoimen valmiussuunnitelman mukaisesti normaaliaikana Pelastuslaitoksen virka-apupyynnöiden mukaan, ja poikkeusaikana suunnitelmien mukaan. Raivaus- ja rakentamismuodostelmien henkilöstön varaamisesta vastaa Nurmijärven kunnan tekninen johtaja.

5.6.5 Huoltomuodostelmat

Huoltomuodostelmat (yleishuoltoryhmät) perustetaan toimialojen ja liikelaitosten valmiussuunnitelmien mukaisesti ja kunta vastaa huoltomuodostelmien (yleishuoltoryhmät) henkilöstön varaamisesta ja perustamisesta.

Aleksia-liikelaitoksen vastuulla on laatia ja ylläpitää ruokahuollon valmiussuunnitelmaa. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymällä on velvollisuus osallistua ruokahuollon järjestämiseen yhteistyössä Aleksia-liikelaitoksen kanssa, perustamalla riittävä määrä muonitusryhmiä. Muonitusryhmien tehtävänä on ruokapalveluyksikön valmistamien aterioiden kuljettaminen ja jakelu.

Pelastusmuodostelmien perustamisesta vastaa Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. Pelastusmuodostelmien määrä ja kokoonpano määritellään pelastuslaitoksen väestönsuojelujärjestelmän mitoitussuunnitelmassa. Pelastusmuodostelmat koostuvat mm. pelastustoiminnan johtokeskuksesta ja johtoelimistä, itse pelastusjoukkueista, tiedustelu- ja valvontaelimistä sekä pelastuskoiraryhmistä.

5.6.6 Johtaminen poikkeusoloissa

Poikkeusoloissa noudatetaan normaaliajan johtamis- ja päätöksentekomenettelyä niin kauan kuin se on mahdollista.

Käytännössä tavan muuttaa vain, mikäli valmiuslainsäädännön soveltamedellytykset ovat voimassa. Valmiuslainsäädännön käyttöönotosta päättää valtioneuvosto. Valtioneuvoston päätöksellä aluehallintovirastot määräävät kaupungit / kunnat kohottamaan valmiuksiaan tarvittavalle tasolle.

Johtokeskusorganisaatio muodostuu johtoryhmästä, kunnan eri toimialojen vastuuhenkilöistä ja johtokeskuksessa tarvittavasta muusta henkilöstöstä sekä tarvittaessa eri yhteistyöviranomaisista ja teollisuuden ja liike-elämän yhteyshenkilöistä. Johtokeskusorganisaatio perustetaan kunnanjohtajan määräyksestä ja se kokoontuu johtokeskukseen, ellei toisin määrätä. Johtokeskukseen kootaan kunnan johtamisessa tarvittavia tietoja ja siellä muodostetaan sekä ylläpidetään kunnan tilannekuva. Poikkeusolojen johtoryhmän päätökset käsittävät väestönsuojelun sekä erityisesti väestön peruspalvelujen tuottamisen varmistamisen.

5.6.7 Poikkeusolojen erityistehtävät

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän huolehdittavana on poikkeusoloissa huolehtia kunnan väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien lääkinnällisen pelastustoiminnan ja huoltotoiminnan väestön-suojelumuodostelmien perustamisesta sekä toimintakyvyn ylläpidosta.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan erityistehtävänä on henkisen kriisinkestävyuden ylläpitäminen.

Päivittäistavarahuolto on kunnan vastuulla.

Suojautuminen (väestönsuojat ja tilapäissuojat) käsketään ja hälytetään erikseen pelastustoimen johtokeskuksesta. Suojautumiskäskeä ja sen noudattamisen valvonta kuuluvat yleiselle väestönsuojeluorganisaatiolle (alueelliset valmiuskeskukset).

6.0 Suunnitelman ylläpitäminen ja koulutus

6.1 Valmiussuunnitelman julkisuus

Valmiussuunnitelman yleinen osa on julkinen asiakirja. Valmiussuunnitelman yleisen osan liitteeksi lisätään hyväksymisen jälkeen hälytyskaaviot sekä yhteystietoluettelot. Liitteet ovat viranomaiskäyttöön ja ne ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24.1 §:n 8-kohdan perusteella mukaan.

Valmiussuunnitelman yleisestä osasta tiedotetaan kuntalaisille kunnan verkkosivuilla. Tiedottamisesta vastaa turvallisuuspäällikkö.

6.2 Henkilöstön perehdyttäminen

Kunnan henkilöstölle tiedotetaan valmiussuunnitelmasta. Suunnitelmasta tiedottamisesta vastaavat toimialat. Uuden työntekijän perehdytykseen tulee sisällyttää valmiussuunnitelman läpikäyminen tehtävän edellyttämällä tavalla.

6.3 Koulutus ja harjoitukset

Kunnan henkilöstön valmiusosaaminen pidetään koulutuksen avulla riittävällä tasolla. Kunnan normaaliin koulutussuunnitteluun liitetään valmiuskoulutus. Kunnan valmiussuunnittelujohtoryhmä harjoittelee pääsääntöisesti kerran vuodessa. Valmiussuunnittelussa mukana olevat vastuuhenkilöt ja heidän sijaisensa käyvät tehtävästä riippuen eritasoisia viranomaisten järjestämiä koulutuksissa ja kursseilla.

6.4 Suunnitelman seuranta, päivittäminen ja vastuuhenkilöt

Valmiussuunnittelun johtoryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Toimialajohtajat esittelevät näissä kokouksissa omien toimialojensa valmiussuunnittelun tilanteen. Valmiussuunnitelman yleinen osa päivitetään kunnanhallituksessa kerran valtuustokaudessa ja yleinen osa pidetään ajantasaisena toteuttamalla tarpeelliset päivitykset vuosittain viranhaltijapäätöksenä. Yleisen osan ylläpidosta ja päivityksestä vastaavat kunnanjohtaja ja hallintojohtaja.

7.0 Liitteet

Valmiussuunnitelman yleisen osan liitteeksi lisätään hälytyskaaviot sekä yhteystietoluettelot. Liitteet ovat viranomaiskäyttöön ja ne ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24.1 §:n 8-kohdan perusteella mukaan.

8.0 Voimaantulo

Valmiussuunnittelun johtoryhmä on käsitellyt valmiussuunnitelman yleisen osan 14.4.2021 ja kunnanhallitus on hyväksynyt valmiussuunnitelman 17.5.2021.